

Grundlagsutskottet

Statens revisionsverks ekonomiförvaltning

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statens revisionsverks ekonomiförvaltning (EÄ 4/2021 rd): Ärendet har med stöd av AO 38 § 2 mom. remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- professor Mikael Hidén
- professor Olli Mäenpää
- professor Veli-Pekka Viljanen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Riksdagens revisionsutskott har tagit upp ekonomiförvaltningen vid Statens revisionsverk som eget ärende (EÄ 4/2021 rd). Revisionsutskottet har i enlighet med 31 a § i riksdagens arbetsordning beslutat att utarbeta ett betänkande om ärendet för plenum. Den 28 april 2021 begärde utskottet med stöd av 38 § 2 mom. i arbetsordningen utlåtande om saken av grundlagsutskottet. Det motiverades i begäran med att det råder oklarhet i revisionsutskottet om ärendets grundlagsenlighet. Revisionsutskottet ber grundlagsutskottet i sitt utlåtande avgöra huruvida revisionsutskottets ansvarsområde enligt grundlagen omfattar uppgifter som gäller förfarandet för uppsägning av generaldirektören, hurdan behörighetsfördelningen mellan riksdagens olika organ är i ärendet och hur frågan om eventuell uppsägning av generaldirektören väcks i riksdagen (TrVP 8/2021 vp, 28.4.2021).

(2) Enligt 74 § i grundlagen ska grundlagsutskottet ge utlåtanden om grundlagsenligheten i fråga om lagförslag och andra ärenden som föreläggs utskottet samt om deras förhållande till internationella fördrag om mänskliga rättigheter. I 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning sägs det att om det i fråga om ett lagförslag eller något annat ärende som ett utskott bereder råder oklarhet om lagförslagets eller ärendets grundlagsenlighet eller förhållande till fördrag om de mänskliga rättigheterna, ska utskottet begära utlåtande om saken av grundlagsutskottet. Bestämmelsen kompletterar 74 § i grundlagen (TKF 1/1999 rd, s. 22).

Utlåtande GrUU 23/2021 rd

(3) Grundlagsutskottets kontroll av grundlagsenligheten gäller i huvudsak lagförslag. Utskottets uppgift kan emellertid också vara att ta ställning till andra ärenden och ge utlåtande om hur dessa förhåller sig till grundlagen eller människorättskonventionerna. Sådana andra ärenden som avses i bestämmelsen kan gälla till exempel budgetbehandlingen eller de EU-frågor som avses i 96 § (RP 1/1998 rd, s. 127).

(4) Bestämmelsen i 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning har ett nära samband med grundlagsutskottets uppgift att kontrollera grundlagsenligheten enligt 74 § i grundlagen. Bestämmelsen i arbetsordningen innebär en skyldighet för övriga utskott att föra ett ärende till grundlagsutskottet för behandling, om det råder oklarhet om huruvida ett lagförslag eller något annat ärende som behandlas i det berörda utskottet är förenligt med grundlagen. Däremot utvidgas inte grundlagsutskottets uppdrag enligt 74 § i grundlagen genom den nämnda bestämmelsen i arbetsordningen.

(5) Grundlagsutskottets uppgift att lämna utlåtanden enligt 74 § i grundlagen och 38 § 2 mom. i arbetsordningen hänför sig till lagförslag och andra ärenden som kommer till behandling i utskotten. Som exempel nämns i förarbetena till grundlagen ärenden som gäller budgetbehandlingen och de EU-ärenden som avses i 96 § i grundlagen. Grundlagsutskottet anser att det inte ingår i utskottets uppgifter enligt 74 § i grundlagen att göra en föregripande bedömning exempelvis om hur ett lagförslag som kanske lämnas i framtiden förhåller sig till grundlagen (GrUU 20/2013 rd, s. 4).

(6) Revisionsutskottet ber i sin begäran om utlåtande att grundlagsutskottet ska ta ställning till frågor som allmänt gäller behörighetsfördelningen mellan riksdagens organ och förfarandet för att väcka ärenden i plenum. Begäran gäller inte grundlagsenligheten i revisionsutskottets förslag eller betänkandeutkast. Begäran om utlåtande täcker således in även andra frågor än sådana som är direkt grundlagsrelaterade, såsom tolkningen av lagen om riksdagens tjänstemän. Grundlagsutskottets uppgifter enligt 74 § i grundlagen och 38 § i riksdagens arbetsordning omfattar enligt utskottet inte en allmän granskning av vilken behörighet riksdagens organ har eller vilka förfarandena är för att väcka ärenden i plenum, inte ens ur konstitutionell synvinkel.

(7) Grundlagsutskottet understryker att uppgiften att övervaka att grundlagen iakttas i plenum enligt 42 § i grundlagen har tilldelats talmannen. Enligt 42 § 1 mom. i grundlagen övervakar talmannen att grundlagen iakttas vid behandlingen av ärenden i plenum. Till den uppgiften hör också att övervaka att ärendena har inletts i plenum i enlighet med grundlagen. Enligt grundlagen ska talmannen således i första hand avgöra på vilket sätt ett ärende som hör till riksdagens behörighet kan inledas i plenum.

(8) Enligt 42 § 2 mom. i grundlagen får talmannen inte vägra ta upp ett ärende till behandling eller ett förslag till omröstning, utom i det fall att talmannen anser det strida mot grundlagen eller någon annan lag eller mot ett beslut som riksdagen redan har fattat. Talmannen ska då uppge orsaken till vägran. Om riksdagen inte nöjer sig med talmannens förfarande, ska saken hänskjutas till grundlagsutskottet, som utan dröjsmål ska avgöra om talmannen har förfarit riktigt.

(9) Grundlagsutskottet har i detta fall inte ombetts behandla en sådan vägran. Utskottet anser att det inte hör till dess uppgifter enligt 74 § i grundlagen och 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning att på en allmän nivå bedöma frågor som gäller behörighetsfördelningen mellan riksdagens organ eller det korrekta sättet att inleda ärenden. Utskottet behandlar inte dessa frågor i detta ut-

Utlåtande GrUU 23/2021 rd

låtande enligt 74 § i grundlagen som det ger med anledning av den begäran om utlåtande det fått i enlighet med 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning.

STÄLLNINGSTAGANDE

Grundlagsutskottet anför

att revisionsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors 3.6.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Maria Guzenina sd
medlem Olli Immonen saf
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Sakari Puisto saf
medlem Ari Torniainen cent
medlem Heikki Vestman saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Johannes Koskinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen
utskottsråd Mikael Koillinen
utskottsråd Liisa Vanhala.